

Kuussaaren Piispanlinnan portilta avautuu idyllinen kaupunkinäkömä.

Käsityömatkalla Saarenmaalla

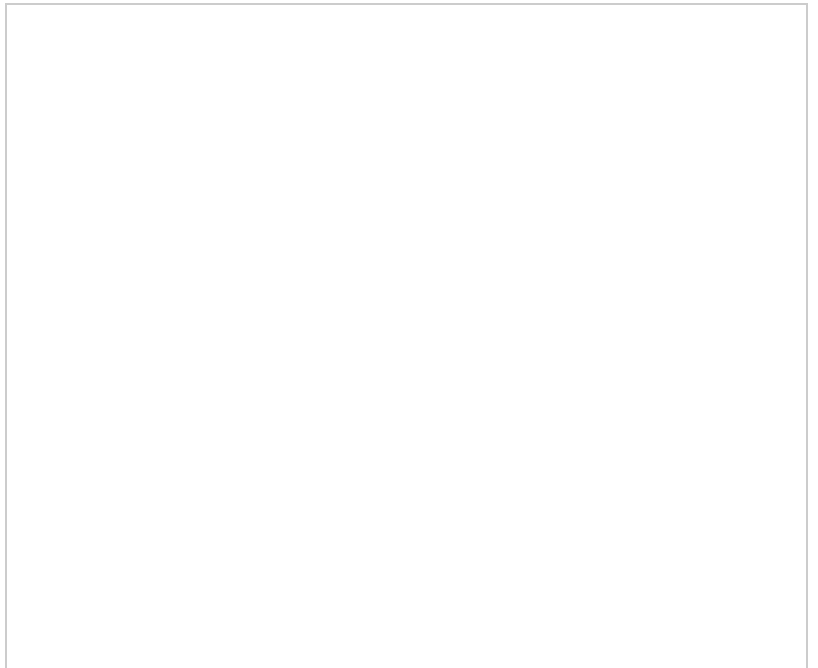
18.3.2024 6.00

Viro on kaunis ja Saarenmaa on sen helmi, sanovat virolaiset itse. Saarenmaalla on kukkia silloinkin, kun lumi peittää maan. Saarelaiset nimittäin ompelevat niitä vaatteisiinsa ja kodintekstiileihin.

TEKSTI ja KUVAT: AIRI LAITAKARI

allinnan satamaan saapui iloinen ryhmä Viron käsityöstä kiinnostuneita suomalaisnaisia. Mukana oli käsityönopettajien ja ohjaajien lisäksi aktiivisia harrastajia ja muutama aloittelijakin. Koska kurssin opettajat olivat siviilissäkin Viron perinne-käsityön opettajia, tiesimme kaikkien hyötyvän näistä kolmesta päivästä.

Matkalla Saarenmaalle, ennen Virtsun satamaa poikkesimme lounaalle Lihulassa, historiallisessa Läänemaan pikku kaupungissa. Sinne rakennettiin puolustuslinnoitus jo 1200-luvulla. Valitettavasti rakennusmateriaali, paikallinen liuskekivi, oli niin heikkolaatuista, ettei se kestänyt aikaa, pakkastalvia ja vihollishyökkäyksiä. Rauniot kummalla kertovat Lihulan mahtiajasta. Vesijohto- ja viemäritöiden vuoksi katuja on avattu ja parin metrin syvyydestä on löydetty keskiaikaisia asuntoja. Valitettavasti tämän päivän kadut ja liikehuoneistot on rakennettu historiallisesti arvokkaan alueen päälle.

Virtsun satamasta on puolen tunnin lauttamatka Kuivastuun Muhun saarelle. Koguvan museokylän keskellä on entisaikainen kylänraitti. Kiviaidan päällä on veneitä kumollaan poismenoaan odottamassa. Koska vene on saattanut pelastaa perheen nälältä, sitä kunnioitetaan vielä vanhanakin eikä sitä saa pilkkoa polttopuiksi. Veneen saa hävittää vain polttamalla juhannuskokossa tai nostamalla sen kiviaidan päälle häviämään hiljalleen ajan saatossa tuulten ja myrskyjen kourissa. Museon kansallisten tekstiilien kokoelman äärellä huomiomme kiinnittyi kirjottuihin rekipeittoihin. Niitä käytettiin myös vuodepeittoina, oviverhoina ja pöytäliinoina. Juuri kyseistä kirjontataittoa oli tarkoituksemme oppia Saarenmaalla.

Virossa kukkakirjonta tunnetaan Muhun kirjontana. Käsityön historian mukaan se alkoi mantereelta Lihulasta ruusujen ompeluna ja laajentuessaan myöhemmin saarille aihepiiri rikastui kedon kukkasilla, perhosilla ja linnuilla. Merimiehet toivat aikoinaan rakkaalleen mustapohjaisia villahuiveja, joihin oli painettu runsas ruusukoristelu. Kauniita huiveja riitti kenties vain yhdelle kylässä tai koko pitäjässä. Neuvokas virolaisnainen katsoi mallia, piirsi saippuan terävällä nurkalla mallin mustalle villakankaalle ja alkoi kirjoa, maalata langoilla. Yhdessä kukassa tai lehdessä on vähintään kolmea eri sävyä, jolloin syntyy hyvin elävä, jopa kolmiulotteinen vaikutelma. Tätä langoilla maalaamisen taitoa olimme tulleet oppimaan.

**Merimiehet toivat
aikoinaan rakkaalleen
mustapohjaisia villahuiveja,
joihin oli painettu
runsas ruusukoristelu**

Saarenmaalla on muutamia vain sille tyypillisiä piirteitä. Muun muassa pylväskatajat, kiviaidat, saaren lamput ja kotiolut, joka on jokaisella oman makuisensa, mutta aina vahvaa prosenttiensa puolesta. Kun vanha, kadonnut kiviaita palautetaan perinnemaisemaan, Euroopan Union tukee hanketta rahallisesti. Katajat ovat puoliksi rauhoitettuja, mikä tarkoittaa sitä, ettei niitä saa kaataa polttopuiksi. Mutta lusikoita katajasta saa vuolla itselle ja myyntiin.

Kuussaaren keskustassa sijaitsevan Hotelli Arensburgin vanha osa on kolmensadan vuoden takaa ja sitä on äskettäin laajennettu modernilla osalla, jossa on myös kylpyläpalveluja. Uusi osa sai muutama vuosi sitten erikoisimman arkkitehtonisen kohteen suunnittelupalkinnon. Hotellin kongressisalista tuli luokkahuoneemme pariksi päiväksi. Opettajamme Kaie Keskyä ja Raili Kaupi kertoivat kirjannon historiasta ja levittivät seinälle taulut, joista me aloittelijat näimme pistojen suunnat eri kuvioissa. Näimme myös suuritöisen peiton, jonka täti lahjoitti Railin valmistuessa opettajaksi muutama vuosi sitten.

Opettajat näyttivät kädestä pitäen, miten eri värisävyt lomittuvat pistoissa ja vaihtuvat toiseen väriin. Taitajien käsissä mustat tilkut puhkeavat kukkaan. Niistä syntyy neulatyyntyjä, silmälasikoteloita ja koruja.

Pienellä kaupunkikierröksellä näimme uusien kylpylöiden rykelmän, jossa käy vieraita Pohjoismaista. Uusien kylpylöiden luota näkyy veden yli historiallinen Piispanlinna, jonka vanhimmat osat ovat 1200-luvulta. Se restauroitini suurimmaksi osaksi jo neuvostoaikana. Linnanpihalla järjestetään vuosittain kesäkuussa oopperajuhlat. Paluumatkalla poikkesimme vielä Lihulan käsityöpuodissa, jossa on edustava kokoelma kodeissa valmistettuja kirjontatöitä sekä puusta ja lasista valmistettuja matkamustioita. Silmämme hakeutuivat heti kukkakirjottuihin sohvatyyntyyhin. Saimme paljon ideoita kirjannon sovelluksiin. Joku ompeli kukat suoraan lenkinsä helmaan.

FAKTAT SAARENMAA

Asukkaita: Saarenmaa noin 35 500, Viro 1 350 000

Pinta-ala: Saarenmaa noin 3000 km², Viro noin 45 000 km²

Pääkaupunki: Kuussaare, Saarenmaan ainoa kaupunki, asukkaita noin 15 000, suosittuja kylpylöitä, joihin tehdään Suomesta sekä ryhmä- että omatoimimatkoja

Nähtävyyksiä: Piispanlinna, Kaalin meteoriittijärvi, Pankan törmä ja Anglan tuulimyllyt

Valuutta: euro

PLUSSAT

o hintataso

o edullisia käsitöitä ja tarvikkeita

o suomenkielen taito

o sijainti lähialueella

MIINUKSET

o lautat ruuhakutuvat sesonkina

o ajoittain tyly palvelu

o matkailupalveluja on vähän kaupungin ulkopuolella

Opettaja toi Muhun tossun aiheen kirjantomalliksi.

Vanhassa tuulimyllyssä keskellä Kuussaaren kaupunkia sijaitsee suosittu perinneruokaravintola.

Ruiskukat ja viljan tähkät siirtyvät kankaalle kurssilaisten osaavissa käsissä.

Opettajat toivat tossuja, silmälasikoteloita ja neulatyynyjä näytteiksi Muhumaan kirjonnasta.